

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

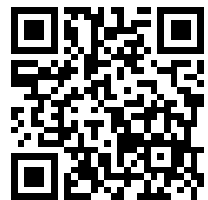
El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

DISPVATIO POLITICA
DE
REGNO ET TY-
RANNIDE

QVAM

D. T. O. M. A.

PRAESIDE

VIRO CLARISSIMO EXCELLENTISSIMO
ATQVE EXPERIENTISSIMO

HERMANNO CONRINGIO

PHILOS. AC MEDICINAE DOCTORE
HVVSQVE PROFESSORE CELE-
BERRIMO

PRAECEPTORE PLVRIMVM HONORANDO

IN

ILLVSTRI ACADEMIA IVLIA

D. III OCTOBR. A. c1725 XL

PVBLCICE DEFENDIT

CONRAD-ASCANIVS von Marenholtz
EQV. BRVNSVIC.

REGVSA ANNO 1725.

DISPUTATIO POLITICA

DE

REGNO ET TY-
RANNIDE

QVAM

D. T. O. M. A.

PRAESIDE

VIRO CLARISSIMO EXCELLENTISSIMO
ATQVE EXPERIENTISSIMO

HERMANNO CONRINGIO

PHILOS. AC MEDICINAE DOCTORE
HVIVSQUE PROFESSORE CELE-
BERRIMO

PRAECEPTORE PLVRIMVM HONORANDO

IN

ILLVSTRI ACADEMIA IVLIA

D. III OCTOBR. A. MDCCXL

PVBLCICE DEFENDIT

CONRAD-ASCANIVS von Marenholtz
EQV. BRVNSVIC.

REGVSA ANNO 1725.

Dissertationes
I. Pub. V.
et
Germanici

CVM DEO.

THESIS I.

Peræ fortassis pretium facturi sumus, si proœmii loco, sitne Regnum de quo agemus in numero optimarum Rerumpubl. habendum, paucis inquisiverimus. Accidit enim hic quod plerumque cum de summo bono disceptatur fieri solet, ut quisque de illo hauriat opinionẽ ex vitæ genere & instituto quod ipse sectatur, teste Aristotele lib. 1. Eth. cap. 5. Vulgus enim corporis voluptatem, Civiles & politici honorem & divitias, docti denique & contemplationibus dediti cognitionem & scientiam rerum, pro ultimo & summo bono habent: Eundem in modum qui libertatem amant, Democratiam extollunt, qui se virtute cæteris præstare sibi persuadent, Aristocratiaẽ, qui unius denique imperio affueti sunt, Regno palmam dant. Nos vero nulli suam laudem detrahentes saltim hoc nunc volumus. Regnum neutiquam esse excludendum ordine præclarissimarum rerumpublicarum, sed cum omnibus aliis de dignitate etiam contendere posse. Cuius sententiaẽ argumenta haud sunt levia.

II. Est enim antiquissimum teste præter Philosophum Cicerone *lib. 3. de leg.* qui omnes antiquas nationes Regibus quondam paruisse dicit, & Justinus *lib. 1. cap. 1. §. 1. Principio rerum nationumq̃,* ait, *imperium penes Reges erat.* Seneca secundum naturam esse regale civitatis genus vult *lib. 1. de clement. cap. 19.* Hac enim inquit, *mensura est Regem quod et ex aliis animalibus licet cognoscere,*

A 2 .

& ex

& ex apibus &c. quod & Tacitus lib. 1. *Annal. cap. 12.* innuere videtur, *unum imperii corpus unius animo regendum esse* dicens.

III. Quod si porro concordiam maximum quid & divinum in Republ. esse ad unum omnes consentiant, quis dubitet ideo non aliis solum æquandum, sed etiam præferendum esse Regnum, quod hæc ipsa facillime ibi conservetur, cum nemo a se ipso dissentiat. In optimatum vero regimine sparsa est in plures potentia, quæ, cum diversis sententiis atque affectibus jactatur, & quod unus sciscit, alter vel odio, vel invidia, vel inanis gloriæ cupiditate abrogare conatur, communem salutem distrahit. Testantur hoc Sullæ & Marii factiones, & in Atheniensium Republ. principium illæ discordiæ ac similitates. Hinc recte Tacitus *lib. 1. Annal. cap. 9. §. 5.* *Discordantis sæpe patria non aliud remedium fuisse dicit, quam si ab uno regeretur.* Et *lib. 1. histor. cap. 1. §. 3. idem: Paris interfuisse ait potestatem ad unum conferre.*

IV. Romani quibus Regis nomen aut unius imperium exosum erat, si aliquod bellum aut alia aliqua calamitas ingrueret, non pluribus virtute præditis imperium deferebant, sed uni potius, eumque Dictatorem dicebant. Ita enim Livius *lib. 4. cap. 56.* cum de Volscis & Æquis quædam præmisisset, *Senatus exemplo inquit (quod in rebus trepidis ultimum consilium erat) Dictatorem dici iussit.* Et apud hunc quidem summum Imperium sine provocatione, quod Appius Claudius eum suam sententiam de sedando tumultu diceret, testatur: *Agite, inquit, Dictatorem a quo provocatio non est creemus, jam hic quo nunc omnino ardenti conticescet furor.* Idem *lib. 2. cap. 29.*

V. Sciebant enim quam sæpe plurium imperium inutile

intotile effct, edocti id exemplo trium Tribunalium, de quibus idem author lib. 4. cap. 13. *Hi, inquit, tendendo ad suavisque consilia, quum aliud alii videretur, aperuerunt ad occasum locum hosti, incertam namque aciem, signum aliis darireceptui, alii cani iubentibus invasere opportune Venientes: castra propinqua turbatos, ac terga dantes accepere.*

VI. Quod si igitur bellicæ res tantum ab uno feliciter gerantur, quis Rempubl. quoque ab unius summo imperio non bene tantum sed plærumque etiam melius quam a pluribus administrari posse non videat. Sane si præter cætera commoda quæ Regnum præstat, id spectes quod arcana imperii & consilia magis in secreto habeantur, quod etiam illæ quæ decreta sunt facilius effectui dentur, quod denique in Aristocratia aut populari statu corruptis suffragiis, & ambitu omnia pervia sint, clarum erit Regnum inter Deos hominesque rem pulcherrimam esse, Livius lib. 2. cap. 9. & quod Homerus: *Non multos regnare bonum Rex unicus esto.*

VII. Ex quibus liquet non tantum præclarum reipubl. ordinem esse regium illum, verum etiam plærisque aliis sæpe anteferendum. Dum tamen Regnum ita extollimus, tantum loquimur de Rebuspubl. in abstracto consideratis, cum alias fieri possit, ut vel Politia, vel Aristocratia magis alicui civitati quam unius imperium conveniat, semper enim ad naturam hominum, ingeniumque ac mores populi in nova Reipubl. ordinanda respiciendum esse, recte monet Philosophus lib. 6. Polit. cap. 7. Deinde optimum regnum cum optima Aristocratia, & Democratia, pessimum item cum pessima hic comparamus, quæ enim ejusdem indolis sunt, inter ea comparatio quam optime instituitur.

IX. Non potest autem Regnum inter duos dividi:

præterquam enim quod definitioni ejus id repugnet,
confirmat hoc Lucanus lib. 3.

*Nulla fides regni sociis omnisque potestas
Impatiens consortis erit: nec gentibus ullis
Credite, nec longe fatorum exempla petantur
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.*

IX. Sane Tatius & Romulus post aliquot prælia
civitatem unam ex duabus faciebant, regnumque con-
sociabant, & inde inquit Livius lib. 1. c. 14. 15. *non modo
commune, sed concors etiam regnum duobus Regibus fuit, sed
mox ob infidam Regni societatem, alterum Romuli in-
fidiis interfectum esse, idem eodem loco ait. Recte pro-
inde Alexander M. Dario majorem partem regni usque
ad Euphratem sibi offerenti respondebat: Neque mun-
dum posse duobus solibus regi: neque orbem summa
duo regna salvo terrarum statu habere, Iustinus lib. 11.
cap. 12. §. 15. Et Seneca in Agamemni. *Nec regna so-
cium ferre; nec sedita sciunt.**

X. Siquidem vero necessitas exigat ut regnum di-
vidatur, præstat res pluresve summæ rerum præfici,
quam duos, tertii enim autoritas duorum simultates
reprimet, veluti tertium quasi medium quid extrema
copulat, Bôdin. lib. 2. de Republ. cap. 2. *Arnisæus Polit. cap. 9.*

XI. Testatur hoc triumviratus Pompeji, Crassi, &
Cæsaris, trium enim istorum conjuncta potentia omni
adversariorum vi superior erat, *Plus. in Crasso pag. 271.*
Crasso autem in Chaldæa cæso statim Pompejus a Cæsa-
re dissidere coepit, unde magna bellorum civilium tem-
pestas, quæ tamdiu sæviit, donec destructo Duumviratu
potestas in unum transferretur. Certum itaque est si
penes duos imperium sit, nec regnum dici, nec eum sta-
tum diu consistere posse. Scilicet obtinet tunc pessima illa
oligarchiæ

oligarchiæ species, quam *δυρασία* dicunt. Qua nihil est infirmius, nisi forte *ὀλιγαρχία*.

XII. Cæterum aliquot differentias regnorum tradit Aristoteles *lib. 3. Polit. cap. 10.* quarum primam in Lacedæmonica Republ. præsertim fuisse dicit, eamque summam & perpetuam belli præturam vocat, quæ vel hæreditaria erat, vel electione deferebatur. Reges autem hi in bello quidem & expeditionibus vitæ & necis jus habebant, quod Agamemnonis exemplo Philosophus testatur, qui apud Homerum ait :

Quem longe a pugna ad naves discedere cernam

Effugiet non ille canes, non ille volucres,

Me penes arbitrium namque est necis —

Et Herodotus *lib. 6. pag. 552.* præter hæc, duo sacerdotia Iovis Lacedæmonii, & Iovis cælestis belli tempore iis concessa esse scribit, item jus belli in quamcunque regionem inferendi, usque in expeditionibus ad eundem primi essent Reges, in abeundo postremi &c.

XIII. Pacis vero tempore multo tenuior eorum potestas erat, teste Herodoto loco jam citato, qui inter eorum dignitates hæc refert: quod primi in coena Reges decumbant, quod primis iis distribui incipiat utriusque eorum duplum omnium, quod libamina & coria immolatorum eorum sint, & si quæ alia quæ post mortem eis tribui solebant.

XIV. Negat autem Aristoteles hos vere Reges fuisse, quod imperium eorum legibus maxime fuerit adstrictum, unde Xenophon quem citat Arniseus *cap. 9.* testatur, eos singulis mensibus jurare solitos, se secundum leges imperaturos esse. Differt autem hoc regnum a prætura militari, quod illud perpetuum existerit & sæpe hæreditarium, hæc vero tempore finita & suffragiis delata fuerat.

XV. Al-

XV. Alterum Regni genus vocat Aristoteles Barbaricum, ideo quod apud Barbaros in usu fuerit, & habet quidem potestatem eandem cum tyrannico, proprie tamen tale non est, quia hæreditarium & legitimum, unde & præsidio sunt huic Regi Cives non peregrini, qui Tyrannos custodiunt.

XVI. Quemadmodum vero Dominus servorum salutem primario non intendit, sed eos ideo tantum salvos esse vult, quia ipsius salus eum eorum salute conjuncta est: ita etiam in Dominatu fit, ut subditorum quidem ibi primaria cura neütiquam habeatur, nec tamen eos de glubi & pessundari tales cupiunt, quod Tyrannorum est, sed secundo ad eos curam deflectunt, eorumque salutem promovent, uti differit Arnisæus in *polit. cap. 9.*

XVII. Non est autem hoc imperium plane contra naturam, cum populi qui ad servitutem sunt procliviores, teste Philosopho, non iniquo id perferant animo, vel quod natura servi sint, vel quod nesciant quid sit liberè vivere. Ita Cappadoces munus libertatis a Romanis sibi oblatum abnuebant, negantes se vivere sine Rege posse, ut Iustinus inquit *lib. 38. cap. 2. §. 8.* Et de Armeniis scribit Tacitus *lib. 13. Annal. c. 34. §. 5.* quod *ignota libertate magis ad servitium inclinarent.*

XVIII. Quo etiam pertinet quod Befoldus *classe 1. disp. Polit. §. thes. 21.* ex scriptore quodam Septemtrionalium, de rusticis in Livonia refert, misere enim eos tractari, & virgis ad necem cædi scribit, si quid deliquissent. Horum conditionis misertus Rex Poloniae Stephanus a plagis & verberibus vindicare, & multam si peccassent imponere voluit. Illi vero ægre hoc admodum ferentes, se omnia dura malle perpeti, quam ut novitas aliqua introduceretur, affirmarunt. Adeo proclives illi erant ad servitutem,

XIX. Por-

XIX. Porro Dominatus in Persia olim maxime
vigeat. Rex enim omnes pro servis habebat, excepta
more, teste Plutarcho. Et Xerxes ad Pythium homi-
nem ditissimum, qui ab eo, ut militiae vocationem fi-
lio ejus maximo indulgeret, petebat, *homo, inquit, im-
probe, tunc cum ego ipse in expeditionem eam adversus Gra-
ciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus
es mentionem tui filii facere, qui meus servus es, quem oportebat
cum omni familia & uxore me comitari.* Herod. lib. 7. p. 625.

XX. Hinc fastuosa illa adoratio, qua non solum
subditi, sed etiam peregrini & caeterarum gentium le-
gati Reges prosequi jubebantur. Artabanus certe The-
mistoclem non prius ad Regem admisit, quam se eum
adoraturum pollicitus esset: *leges, inquit, O hostes alia
sunt apud alios homines, diversaque apud diversos honesta ju-
dicantur — apud nos vero cum multa sint ac pulchra leges, ea
omnium praestantissima est qua honorare Regem, adorareque
eum tanquam Dei omnium conservantis effigiem jubes.* Plut.
in Themist. p. 224. Conon vero cum adorare more Per-
sarum nollet, a conspectu & colloquio Regis est prohi-
bitus, Justin. lib. 6. cap. 2. §. 13.

XXI. De Dominatu quoque videtur loqui Samuel
lib. 1. Reg. c. 8. dum populo Israelitico Regem petenti jura
Regis proponit, & subjungit tandem *vers. 17. vosque eritis
ei servi.* Non est autem ut de explicatione hujus loci cum
aliis nos maceremus. Neque enim jura omnis regni ibi
proponuntur, sed ejus quale expetebant sibi Hebraei. O-
biter dicimus Deum Ter. Opt. Maximi merito servili po-
pulo & pertaeso a Deo institutorum, talem Regem dedisse
qualem petebat, assimilem nempe vicinarum gentium
Dominis, qui suos omnes herili potestate in officio con-
tinebant. Et haec de Barbarorum regno sive Dominatu.

B

XXII.

XXII. Sequitur tertius regni modus, quem apud veteres Græcos in usu, & Ælymnetiam vocatum esse Aristoteles dicit, quando scilicet quis suffragio non hæreditario jure, ut in Barbarico regno nonnunquam ad imperium perveniebat, legitimo tamen modo magistratum illum vel per totam vitam, vel ad certum tempus, vel ad certas res & negotia conficienda gerebat. Veluti Pittacus quem Philosophus adversus exulum turbas designatum fuisse dicit. Est autem regium hoc genus partim quia electione constabat, & in volentes exercebatur, partim vero tyrannicum quia herile.

XXIII. Huic imperio Ælymnetico respondet Dictatura Romanorum, nam & hæc ad certum tempus, & semestre quidem spacium, nisi necessitas, & particula Reipubl. diuturnius exigèrent, ad certas res perficiendas quibusdam concedebatur, sicut id supra ex Livio patuit.

XXIV. Quarto loco Philosophus Heroicum regnum ponit, quod Heroùm tempore maxime viguit, cujus notas affert quod in volentes, quod patrium sive hæreditarium, quod legitimum denique fuerit. Primos autem horum Regnorum propter bene merita in Rempubl. vel belli vel pacis tempore constitutos esse dicit, quibus postea legitimi hæredes longa serie in regno succedebant. Ita Theseus quod omnes in Attica habitantes in unam urbem conduxisset, cum hæctenus sparsim degerent, Rex Atheniensium est factus, & postea tanquam Heros ab iis cultus, Plut. *in Thef.* Vnde & magnorum bonorum auctores eos fuisse dicit Aristot. *lib. 1. cap. 2.* qui primi talem societatem instituerunt.

XXV. Codrus quod Athenas a Dorum servitio, se ipsum pro salute patriæ morti offerendo, liberasset, regium

regium nomen sepulchro intulit, idque memoriae nominis ejus tributum, ut nemo post eum Athenis Regis titulo insignitus fuerit. Iustin. *lib. 2. cap. 6. & 7.* Vulcanum quod ignis usum invenerit, Ducem ab Aegyptiis constitutum esse scribit Diod. Siculus *lib. 1. cap. 2.* Et Mercurium ut repertorem rerum plurimarum quibus vitae hominum confuleretur, maximis honoribus affectum fuisse, idem testatur: unde in principio capituli ait: *quodam sapientia & inhumanum genus beneficiis immortalitate positos esse.* Et ita quidem Heroici Reges continebantur.

XXVI. Imperium autem eorum non plane absolutum erat, sed legibus adstrictum, ita tamen, ut quaedam eorum arbitrio permitterentur, qualia erant primo jus belli, sacrorum deinde, & quidem ut ea sacra curarent, quibus peculiare sacerdotes non erant praestituri, sicut & Romae quaedam publica sacra per Reges factitata esse dicit Livius *lib. 1. cap. 2.* Tertio causarum seu controversiarum civilium explicatio; in quo officio vel injurati, vel praestito jurejurando, quod sceptro sublato dabant, versabantur. Sed postea cum successores eorum in Tyrannos degenerarent, imminuta est eorum potestas, ut vel solum belli jus, vel sacrorum cura iis relicta sit.

XXVII. Quemadmodum vero virtus Heroica, non aliter a moralibus, quam propter divinam quandam excellentiam distinguitur; Ita nec Heroicum regnum diversam Monarchiam a caeteris constituit, sed divinum quendam instinctum caeteris Regibus superaddit. *Aristoteles in pol. cap. 9.*

XXIX. His praemissis Aristoteles ad quintum Regni genus, quod proprie ac vere sic appellatur, devenit, quando scilicet unus Rempubl. administrat in salutem

tem omnium suorum subditorum, quomodo Paternitas præest omnibus in domo sua viventibus. Etsi vero tot sint regnorum genera, possunt tamen ad duo redigi, ad Laconicum scilicet quod primum erat, & ad hoc ultimum cuius jam mentionem fecimus. Cæterum quæ præterea Philosophus in hoc capite satis copiose disputat, de iis nunc solliciti non sumus, sed virtutes, quas ut plurimum bono Principi commendare solent Politici, breviter enarramus.

XXIX. Non est autem ut studium virtutis ei multis inculcemus, cum omnes omnino homines id sibi commendatum habere debeant, Principi vero eo magis illi incumbendum quo in majori constitutus est dignitatis fastigio; omnium oculos in se converfos habet, nec minus quam sol latere potest, *Seneca lib. 1. de clem. cap. 8. Multa contra te lux est (Princeps) inquit, prodire te putas? oriris: loqui non potes nisi vocem tuam qua ubique sunt gentes excipiant.* Et hoc est quod Tiberius apud Tacitum *lib. 4. cap. 40. §. 2.* dicit: *Principum diversam esse sortem, quibus præcipua rerum ad famam dirigenda sint. Sicut enim in facie lens & verruca, inquit Plut. in præc. gerend. Reipubl. molestiores sunt quam reliqua corporis macula, mutilationes, & cicatrices: sic exigua peccata ubi in Principis cernuntur vita pro magnis habentur, & paulo post: Plerique inquit, mors ac consilia, actionesque vita rationem Reipubl. gerentium, qua vel maxime abditi putantur, perspiciunt.* Hinc Juvenalis *satyr. 8.*

*Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.*

XXX. Accedat quod Cicero ex Platone *lib. 1. ep. famil. 9.* refert: Quales in Reipubl. Principes sint, tales reliquos solere esse cives. Ideoque Scipio Ammiratus *lib. 13.*

lib. 13. dist. 2. Principem instituire perinde esse dicit;
ac librum per typographiam edere; nam quo pacto
unum papyri folium si composueris innumera deinde
facillimo negotio multiplicantur; ita si unum Regem
tuis præceptis imbueris, uniuersum regnum cui ille im-
perat imbutum erit. Quocirca si Princeps cives suos
bonos esse velit, facere recte eos faciendo doceat, et
enim imperio sit maximus, exemplo tamen maior est.
Vellejus Paterc. *lib. 2. hist. cap. 127.* Sin vero malos ac
dissolutos malit; idem suo exemplo efficere potest. *Cu-*
piditatibus enim Principum & vitiis infici solet tota ciuitas,
inquit Cicero *lib. 3. de leg.* Et paulo post: *Vitiosi Princi-*
pes non solum vitia concipiunt ipsi, sed ea in ciuitatem infund-
unt, neque solum obsunt quod illi ipsi corrumpuntur, sed etiam
quod corrumpunt, plusque exemplo quam peccato nocent.

XXXI. Hinc Cicero loco citato iubet replicare
memoriam temporum, ut manifestum evadat, qualef-
cunque summi ciuitatis viri fuerunt, talem ciuitatem
fuisse. Sane cum Antiochus omnia omnium rerum cura
convitiis & vinum sequentibus voluptatibus se tradidit-
set, eadem omnes præfectos regios cepit luxuria, & in
eandem milites quoque effusi sunt. Livius *lib. 36. c. 11.*
Ptolomæi luxuriæ se tradentis mores omnis secuta re-
gia est, Justin. *lib. 30. cap. 1. §. 2.* Sic cum Augustus Poe-
tas, Nero autem mirmillones, citharcedos, aurigas & id
genus hominum monstra amaret, quilibet iis artibus
operam navabat. Usque adeo verum est quod Quintil.
declam. 4. *hanc conditionem Principum esse dicit, ut quicquid*
faciunt id præcipere videantur. Et quod Tacitus *lib. 3.*
Annal. cap. 55. §. 4. obsequium in Principem & emulandi
morem validiorem esse quam pœnam ex legibus & metum.

XXXII. Principem itaque præclaris rebus & virtuti
intenti-

intentum esse debere, dubium non est. Cum autem ejus officium præcipue in gubernatione Reipubl. consistat, non tam aliis virtutibus, quam iis quæ regentibus propriæ sunt, studere debet, unde recte Anchises apud Virgilium *Æneid.* 6.

Excudent alii spirantia mollius æra.

Credo equidem: viros ducent de marmore vultus,

Orabunt causas melius, calique meatus

Describent radio. & surgentia sidera dicent.

Tu regere imperio populos, Romane, memento

(Ha tibi erunt artes) pacique imponere morem,

Parcere subjectis & debellare superbos.

Et Aristoteles lib. 3. Polit. cap. 3. Euripidis dictum citat: *Ne mihi cuncta sed quorum civitati sit usus.* Sic Cicero pro Deiot. p. 818. *Frugi hominem dici, inquit, non multum habet laudis in Rege, fortem, justum, severum, gravem, magnanimum, largum, beneficum, liberalem, hæ sunt regia laudes, illa privata est.* Quemadmodum itaque gubernatori curius secundus, Medico salus, Imperatori victoria, sic moderatori Reipubl. beata civium vita proposita est, ut opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit, Cic. lib. 8. ad Attic. ep. 11.

XXXIII. Hæc igitur tam magna ut consequatur Princeps, ante omnia *Justitiam* ei commendamus, hujus enim fruendæ causa Reges olim constitutos esse Cicero asserit lib. 2. offic. tantamque ejus vim esse dicit, ut nec illi quidem qui maleficio aut scelere pascuntur, possint sine ulla particula Justitiæ vivere, & hac quidem remota Augustinus regna magna latrocinia vocat. Ideoque Aristoteles Polit. 5. cap. 10. *Rex vigilare debet* inquit, *ut qui rem quidem habent nulla injuria afficiantur, populus vero nulla contumelia.*

XXXIV.

XXXIV. Nec tantum iusta agat, sed etiam ipse iustus sit, quam differentiam affert Philosophus *lib. 5. Ethic.* Ita enim semper cogitabit non solum quantum sibi commissum sit, ut Cicero alicubi loquitur, Et cum omnia possit, ea sola sibi licere quæ honesta sint putabit. Est enim iure legis solutus sit, tamen nihil magis decorum est quam sponte legi sese supponere Regem, ut Poeta canit.

XXXV. Alterum post Justitiam locum assignamus Clementiæ, quæ omnibus quidem hominibus secundum naturam, maxime tamen Principi decora est, *Senec. lib. 1. de clem. c. 5.* Cum enim nihil quicquam ad imperium tuendum aptius sit, quam ab his quibus imperatur amari (unde idem Seneca amorem civium impugnable munimentum vocat, & errant oppido qui metui quam diligi tutius esse autumant: Clementia certe omnium optime Principi apud suos id conciliare potest: quidni enim eum ament qui tam paterno & leni imperio in eos utitur, qui multis beneficiis eos afficit, & sæpe ad delicta eorum connivet. *Non opus est,* inquit *Seneca lib. 1. de clem. cap. 19. instruere in altum editas arces, nec in ascensum editos colles emunire: multiplicibus se muris turribusque sepire, salvum regem in aperto Clementia prestabit:* unde Nerva id sibi magnum putabat, quod nihil fecisset quo minus tuto possit vivere etiamsi privatus viveret. illum vero miserabilem dicit *Seneca lib. cit. cap. 13.* qui cædibus ac rapinis potentiam exercuit, qui suspecta sibi cuncta reddidit tam externa quam domestica.

XXXVI. Sicut autem tam omnibus ignoscere crudelitatis est quam nulli, teste *Seneca lib. 1. de clem. c. 2:* *Principi incumbit parvis quidem peccatis veniam, magnis vero severitas commode.* Tacitus in *Agri. cap. 29. §. 4.* Et ideo

ideo Romanis Magistratibus secures fascibus illigatae
praeferebantur, ut virgis corrigerentur qui emendari
possent, securibus amputarentur immedicabiles. Plut.
probl. 29.

XXXVII. Caeterum praeter Justitiam & Clemen-
tiam Principi Prudentia maxime necessaria est, quam
Aristoteles *lib. 3. Polit. c. 3.* virtutem ejus qui praest pro-
priam dicit. Cum enim omnia regna, civitates, natio-
nes usque eo prosperum imperium habuisse Sallustius
affirmet *orat. 2. ad Caesar. de Rep. ordin.* dum apud eos
vera consilia valuerunt, vera autem consilia nemo nisi
Prudens suggerere possit, sequitur prudentiam cum pri-
mis in Principe requiri, siquidem regnum suum florere
velit. Hinc Horatius *lib. 3. carm. od. 4.*

Pis consilii expers mole ruit sua,

Vim temperatam Dii quoque prouebunt

In majus —————

XXXIIX. Praeclarum etiam est illud Ovidii *lib. 13.*
Metam. fabul. 2.

————— *Tibi dextera bello*

Utilis: ingenium est quod eget moderamine nostro,

Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est;

Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum

Eligit Atrides, tu tantum corpore prodes

Nos animo, quantoque ratem qui temperat, anteit

Remigis officium, quanto est Dux milite major

Tantum ego te supero, nec non in corpore nostro

Pectora sunt potiora manu, vigor omnis in illis.

XXXIX. Cum vero gravissimi Principis labores
egeant adminiculis teste Tacito *lib. 12. Annal. cap. 5. §. 4.*
& unius prudentia vix sufficiat tot rebus gerendis, ad-
jungendi sunt Principi Consilarii iique probi & pru-
dentes,

dentes, quos Aristoteles *lib. 3. Polis. cap. ult. regis oculos,*
 aures, manus & pedes appellat.

XL. Has ergo virtutes in Principe maxime requi-
 rimus, consulto cæteras illas quibus eum instruere so-
 lent, ut sunt fortitudo, liberalitas, magnanimitas, &c.
 nunc omittentes. Pietatem vero cum Arnisæo hic tan-
 quam fundamentum omnium supponimus, eamque
 Principi inculcare aut commendare magis Theologi
 quam Politici esse existimamus.

XLI. Unum addimus, non leviter etiam regnum
 auctoritate & existimatione regnantis stabiliri: unde
 Scipio Ammiratus *lib. 5. disc. 8. unciam nominis & exi-*
 stimationis Principis, plus quam centenas auri libras, &
 per consequens plus quam arma valere asserit. Hinc
 Cleo apud Curtium lib. 8. majestatem imperii salutis tute-
 lam esse dicit. Quod intelligens Alexander M. utinam
 Indi quoque me Deum esse credant, inquit, fama enim bella
 constant, & sæpe quod falso creditum est veri vicem obtinuit.
 Curtius *lib. 8. pag. 252.*

XLII. Quapropter Cyrius minutis etiam rebus
 auctoritatem sibi quærebat, quod Xenophon, quem ci-
 tat Arnisæus *Pol. cap. 2. lib. 2. testatur. Et ideo persona*
 Regis apud Persas occulebatur, Justin. lib. 1. cap. 9. §. 11.
 Major enim ex longinquo reverentia est, inquit Tacitus
 lib. 1. Annal. cap. 47. §. 3. Et de Velleda idem hist. 4. cap.
 65. §. 8. Legatos aspectu ejus arcebantur, quo venerationis plus
 inisset. Sed et Tiberium ex urbe secessisse, ut vitato affi-
 duitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur, atque
 etiam augetet, Suetonius in vita ejus cap. 10. scribit. Et
 hæc de regno Regisque virtutibus: Venimus ad Ty-
 rannidem, quæ longissime a regno distat.

XLIII. Tradit autem Aristoteles *lib. 4. Pol. cap. 10.*

C

tres

tres species tyrannidis, quarum duas ex eo supra recensuimus, Æsymnetiam scilicet & barbarorum regnum, quæ partim regni partim tyrannidis naturam referre diximus. Tertia vero huius loci propria est & definiri potest: imperium unius herile in pares vel meliores, inuitos & nolentes, nullis rationibus obnoxium, omnia ad suam utilitatem referens: quam definitionem ex quatuor notis Tyranni, quas Aristoteles recenset, Piccartus comment. ad hunc locum Aristot. concinnat.

XLIV. Cæterum Tyranni nomen olim non adeo ut nunc quidem exosum erat: ita enim dicebantur & habebantur ii omnes, qui potestate erant perpetua in ea civitate, quæ libertate utebatur. Cornelius Nepos in Miltiad. in fine: *& hic Tyrannus est appellatus, quod Chersonepsi perpetuam obtinuerat potestatem.* Idem in eod. Postea vero cum sæpe illi degenerarent, & sua potestate abuterentur, incredibile sui odium apud omnes concitarunt, & nomen simul cum re in detestationem abiit, quemadmodum ipsum etiam Regis nomen Romanis execrabile erat, ita ut Brutus iurejurando eos adegerit, ne unquam quempiam Romæ regnare paterentur. Livius *lib. 2. cap. 1.* Similiter Sulla & Cæsar Dictatoris nomen Romanis odiosum fecerunt: adeo ut post necem Cæsarum lex lata sit, qua dictatura e Republ. in æternum sublata fuit, sicut ex Cicerone in Philip. & Dione refert Lipsius *de Magistr. popul. Rom. cap. 17.*

XLV. Ostendit autem Aristoteles *lib. 5. Pol. cap. 10.* quatuor fontes, e quibus tyrannides ut plurimum derivantur, ac promanant. Et primo quidem Tyrannos ex Demagogis fieri scribit, qui criminandis optimatibus fidem apud plebem consequuntur, scilicet blandiendo populo, et potentiores apud eum calumniando, quos
jam

jam ante plebs odio habet. Eosdem eloquentiæ ut plurimum studere dicit, ut eo facilius rudem plebeculam in suas partes pertrahere possint. Denique in magnis urbibus hoc plerumque factum esse ostendit, ubi imperium penes populum est, cui se facillime insinuant Demagogi, quibus non multum ab similes tribuni plebis apud Romanos erant.

XLVI. Et Demagogicis quidem artibus tyrannidem Athenis consecutus est Pisistratus, qui seditiosis per causam tutandi montanos contractis (erat enim triplex civium genus ratione locorum Athenis, quorum alii littorales, alii campestris, montani alii dicebantur) se ipsum ac par mularum vulnerabat, easque in forum agitabat, tanquam ex hostibus elapsus, qui eum interimere voluissent. Orabat etiam populum, ut sibi aliquid custodiæ circa se habere permitteret, recensens simul res gestas suas, & quæ præclara opera edidisset: Impetrato autem præsidio arcem occupavit, & Atheniensium imperio potitus est, *Herod. lib. 1. pag. 36.* Iisdem artibus usus est Absolonus: ut enim populum in suas partes pelliceret, & Davidem patrem exosum redderet, ante lucem surgebat, causas audiebat, easque justas quidem esse dicebat, sed non esse judicem a Rege constitutum conque rebatur, si quis etiam eum adibat, hunc exerta manu prehensabat atque osculabatur, quibus id tandem effecit, ut in Regem eligeretur. *2. Sam. cap. 5. v. 2. 3. 4. 5.*

XLVII. Et ita quidem ex Demagogis facti sunt Tyranni. Ex regibus quoque eosdem fieri ait Philosophus, & hunc modum priori antiquiorem esse vult, quando scilicet Reges patria instituta violantes tyrannice se gerunt, & ex imperio, quod paternum & moderatum esse debebat, herile faciunt, omniaque non ad civium,

sed propriam utilitatem administrant. Facile enim ambitio, avaritia, libido in nimia potestate constitutos præcipites rapit, ut in Tyrannos degenerent, etiam qui optimi alias erant Reges: *scelera enim si nesciant, regnum docebit*, inquit Seneca. Sic Phido Argivorum Princeps Tyrannus est factus. *Herod. lib. 6.* Regnum Spartanum in Tyrannidem a Nabide, Romanorum a Tarquiniis est conversum. Livius *lib. 1.*

XLIIIX. Tertio dicit Philosophus tyrannides invadi ab iis, qui ad majores magistratus sunt producti, & hoc frequens fuisse, cum civitates magnæ nondum essent, & populus operis rusticis occupatus, ruri versaretur, nec Republ. vacare posset: quibus enim diuturni honores in civitate concedebantur, quique præter hæc regnandi cupidi erant & se esurire nisi imperarent putabant, ut Iason ille apud Arist. *lib. 3. Polit. cap. 3.* facile in tyrannidem regnum verterunt, præsertim si bellicosi essent. Cæsar sane quod honores diuturnos gereret, Tyrannidem introduxit, ut ex epistolis Ciceronis ad Atticum liquet: & Plutarchus in Cæfare: *Dictatorem cum (Cæsarem) perpetuum crearent, ea vero haud dubia erat tyrannis adjecta ad impunitatem perpetuitate.*

XLIX. Denique Tyrannos fieri ait, quando in oligarchiis aliquis nimis auctus reliquos opprimit: solent enim dissidentes in oligarchia unum aliquem e medio eligere, qui controversias dirimat, illique summam rerum committere, qui inde magnam potentiam nactus utramque partem inter se dissidentem opprimit, ac tyrannidem introducit. Et hæc de modis, quomodo constituentur tyrannides.

L. Solent autem tyranni ad tres classes a Politicis referri: quidam enim titulo tantum tales sunt, quidam exerci-

exercitio, quidam titulo & exercitio simul. Tyrannos titulo dicunt, qui imperium nullo legitimo modo aut jure sibi acquirunt, acquisitum vero bene ac legitime administrant. Tyranni exercitio vocantur, qui imperium, quod legitime acceperunt, violenter & tyrannice exercent, qualis Nero, Caligula &c. fuerunt. Qui titulo denique & exercitio simul Tyranni dicuntur omnium sunt pessimi: nam & violenter ad se rapiunt imperium, & tyrannice administrant. Nunc quomodo a Rege & principe bono differat Tyrannus, ex Aristotele videntum erit.

LI. Et inter cæteras quidem differentias hanc ponit maxime insignem, quod Rex suorum civium, Tyrannus autem suam propriam tantum spectet utilitatem & salutem.

— *Nec vulgi cura Tyranno*

Dum sua sit modo tuta salus —

Rex videlicet dat operam, ne, qui rem habent & ditiores sunt, injuria afficiantur aut suis bonis spolientur, populus vero nulla contumelia. Tyrannus autem omnia ad se trahere, ditiorumque bona occupare, & plebem tributis & laboribus defatigare solet. Atque hinc est, quod Rex parenti & pastori, Tyrannus vero lupo comparari soleat, teste Philosopho *lib. 8. Esth. cap. 11*. Et Plato hunc tantum verum Magistratum esse dicit, qui non, quæ sibi, sed quæ civibus utilia sint, procuret. Nec aliter Cicero *lib. 1. offic. qui Reipubl. profuturi sunt*, inquit, *utilitatem civium sic tueantur, ut, quacunque agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum.*

LII. In eo quoque differre Regem a Tyranno dicit, quod ille civium custodia, hic peregrinorum & exterorum utatur, quod & supra docuit Philosophus *lib. 3. c. 10.*

ubi Regem non a civibus, sed contra cives habere custodiam, ait. Recte etiam Seneca, *lib. 1. de clem. cap. 12. alter arma habet, inquit, quibus in munimentum pacis utitur, alter ut magno timore magna odia compefcant.* Idem hoc discrimen eleganter Cicero orat. pro M. Marcello observavit, dum ut Cæsarem justum Principem, non Tyrannum esse demonstret: Tibi, inquit, non modo excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus & corporum pollicemur. Antonio vero quodam in loco objicit, quod illum homines omnium gentium, & quidem barbari cum sagittis in forum deducant, innuens vel hoc ostendere eum Tyrannum esse, aut tyrannidem affectare.

LIII. Cæterum Tyranni, qui quidem crudelitate nititur, studium & artes ad tria summa capita Aristoteles *lib. 5. cap. 11.* postquam satis copiose de illa materia egisset, refert. Et primo quidem id ante omnia eum agere dicit, ut cives humilia sentiant, hoc est, ut abjecto, humili & angusto animo sint. Ita enim futurum est, ut nihil alti moliantur, & tyrannidem facile ferant. Vnde supra eodem hoc capite Tyrannos scholas & ludos literarios destruere solere ait, ne recte juventus instituatur. Et sane qui a teneris ad omnem virtutem instituti sunt, & libere educati, quam inique secum sub Tyranno agatur, facile vident, ideoque ad libertatem aspirant, & Tyrannum e medio tollere satagunt.

LIV. Hac de causa Romae Philosophi & Rhetores aliquoties ejecti sunt, quæ de re, qui volet, edictum de coercendis Rhetoribus Latinis legat apud A. Gellium *lib. 5. cap. 11.* Ita Moscorum Principes nullas scholas, nisi in quibus scribere & legere discunt, permittunt, ne quis Principe plus sapiat, aut ei par sit, itaque cum de re gravi & recondita quæritur, proverbio dicunt: DEVS hoc

hoc scit & magnus Dux. Vide *lib. 1. Polit. Adamsi Commen-*
cap. 16. §. 8.

LV. Deinde Tyrannum id quoque agere notat Philosophus, ut cives sibi inter se diffidant, & inimicitias atque odia alant: Cum enim eorum concordia ad tollendam tyrannidem nihil majus aut expeditius sit, ille manibus pedibusque laborat, ut animos civium disjungat. Nec aliam ob causam cum viris præclaris & magnis bellum Tyranni gerunt, eosque e medio tollere student, hi enim non modo eorum jugum oderunt, sed etiam amicitiam & concordiam, pestes tyrannidis, inter se alunt.

LVI. Hac ratione S. Tarquinius tyrannidem suam ea in re stabilivit, secutus consilium patris, qui summa papaverum capita baculo decutiens, per ambages filio significabat primores civitatis esse interficiendos. Livius *lib. 1. cap. 54.* Florus *lib. 1. cap. 7.* quod ipsum de Thraetybulo & Periandro supra retulit Philosophus. Tyrannis enim semper boni quam mali suspectiores sunt, semperque *aliena virtus formidolosa est*, inquit Salustius in *Cat.*

LVII. Tertio tyrannum omni studio vires civium infringere dicit: nam eo modo a conspiratione & invasione suorum tutum & securum se reddit: deficientibus enim viribus nemo tyrannum aggredietur, cum res hæc difficillima & periculossissima sit, & eorum tantum opus, qui potentia in republ. & nervis rerum gerendarum instructi sunt. Huc vox illa tyrannica Neronis spectat, quam semper alicui officium delegans adjecit: *Scis quid opus mihi sit, & hoc agamus, ne quis quicquam habeat.* Sueton. in *Nerone cap. 33.* De Domitiano idem in vita ejus cap. 12. *Nihil pensi habebat, inquit, quin prædaretur omni modo bona vivorum & mortuorum usquequaque: quolibet & accusatore & crimine*

crimine corripiebantur-- confiscabantur alienissima hereditate &c. Et Xenophon lib. de Athen. Republ. quem citat Giphanius comment. ad locum Arist. Tyrannos prudenter dicit facere, qui in paupertate cives continent, cum divitiis, opes & secunda fortuna insolentes & feroces reddant homines.

LIX. Quomodo autem Tyranni exhaurire cives soleant, Philosophus supra docuit: nam operas publicas, quæ multum temporis multosq; sumptus requirunt, iis imponunt, & tributa, vectigalia atque actiones, quantum possunt, augent. Vnde iterum Xenophon, apud Giphanium, *gravibus, inquit, vectigalibus deprimant cives (Tyranni) atq; ita animos & spiritus eorum feroces coercant, vel etiam operibus assidue exercent ac fatigent, ne possint pro paupertate, neq; ipsis vacet propter opera, Tyranno insidiari.*

LIX. Et hujus rei argumentum esse dicit Philosophus pyramides Ægyptii, Cypselidarum donaria, vectigalia Syracusis, &c. Et Pharaon Rex ille novus videns populum Israel fortiorem esse se, suoque populo, Agite, inquiebat, callide circumveniamus eum, ne augeat: fieret enim, si nobis bellum ingrueret, ut junctus hostibus contra nos pugnaret, constituit ergo super populum præfectos, qui tributa exigerent, affligerentque eum oneribus suis, & extruxerunt urbes Pharaoni, quæ essent repositoria &c. *Exod. 1. v. 10. 11.*

LX. Hoc igitur ingenium est, hi mores Tyrannorum, boni Principis moribus plane contrarii. Verum enim vero ut tota illorum vita propterea periculis plena est, exitus plerumque calamitosus & cruentus esse solet, juxta illud Juvenalis satyr. 10. vers. 112.

*Ad generum Cereris sine cade & sanguine pauci
Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni.*

Quod si etiam mentes eorum recludantur, inquit Tacitus

lib. 6.

*lib. 6. Annal. c. 6. §. 1. posse aspici laniatus & ictus; quando
ut corpora verberibus, ita sævitia, libidine, malis con-
fultis animus dilaceretur. Et mox de Tiberio ait: cum
non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pecto-
ris suasque ipse penas fateretur.*

LXI. Iidem omnium manus subinde observant
& eo quoque tempore quo non captantur peti se judi-
cant nullum momentum immune a metu habent, teste
Seneca *lib. 1. de Clem. cap. 19.* Docuerunt id olim porti-
cum parietes phengite lapide distincti, in quibus spa-
tium consueverat Domitianus, ut ex splendore lapidis per
imagines quicquid a tergo fieret, provideret, Sueton.
in Domit. cap. 14. tum gladius ille Dionysii, quem e la-
tunari seta equina appensum dimitti iussit, ut cervici-
bus Damoclis assentatoris impenderet, qui paulo ante
opes & majestatem ejus commemorarat, Cicero *5. Tusc.*
Hæc de Tyranno. Nunc ad regnum redeamus.

LXII. Plures autem quæstiones hic Politici ven-
tilare solent, nos autem quasdam præcipuas tantum
proponemus. Primam igitur facimus: sitne electio
successionis, an hæc illi præferenda? cumque ardua
illa valde sit, & a variis varie disceptata, nondum vero
decisa, ita eam tractabimus, ut argumenta tantum utri-
usque partis in medium proferamus.

LXIII. Et quidem qui pro successione pugnant
his maxime rationibus nituntur, primo quod hæc quie-
tum & firmum imperium reddat, in electione turbis va-
riisq; machinationibus Respubl. exposita sit, cum quisq;
se dignissimum esse imperio existimat, & ideo nihil non
tentat quod potest. Vnde interregni tempore respubl.
in eo discrimine posita est, quo navis in fluctibus guber-
natore carens. Testatur id jam olim Alexandri M. re-
D gnum

gnum, nam hic dum successorem nominare non vult, effecit, ut variis procellis post obitum ejus jactatum, ac tandem in multos principatus divisum fuerit. Ita Turcarum quodam Imperatore mortuo, cum interregnum esset, milites bona civium locupletiorum diripiebant, nec a caedibus & stupris abstrinebatur, quoad praetorianorum uni imperium demandaretur. Bodin. *lib. 6. c. 5.*

LXIV. Neque hoc in commodum evadunt, qui vel interreges constituunt, vel ante mortem regis eoq; vivo adhuc & valente successorem designant. Et interreges quidem creare tutum non est, cum illi sibi tantum ut plurimum prospiciunt, regnumq; non aliis sed sibi firment. Sic Gustavus primus Svecorum rex in interregno sibi viam ad regnum munivit, ut notum est, & Bodinus narrat. Quod si vivo rege successor eligatur, verendum est, ne cum plures solem adorent orientem quam occidentem, populus ad eum spreto Domino priori se recipiat. In successione autem nihil horum metuendum, nam *ubi successor certus est, multorum prava spes cohibentur*, inquit Tacitus *lib. 3. Annal. cap. 56. §. 3.* Vnde idem, *non classes, non legiones perinde firma imperii munimenta esse*, ait, *quam numerum liberorum. lib. 4. hist. cap. 32. §. 2.* Hinc Vespasianus quod filios sibi certo successuros sciret, assiduas in se conjurationes sprevit. Suet. *cap. ult. in Vesp.*

LXV. Porro ipse Rex, qui majestatis suae haeredes se relicturum sperat, omnia regni negotia ut propria curat, liberis suis de aëratio prospicit, optime eos educari curat, ut aliquando moli imperii pares sint. Idem amorem civium iis conciliat, idque unice agit, ut regnum suis firmum, felix, & tranquillum tradat. Is vero, qui sua morte finiturus est imperium, frequenter hoc negligit, mox enim in aliorum forte inimicorum manus venturum

turum id esse scit, atq; ideo omnem cogitationem eo potius confert, ut sibi suisque rebus prospiciat, liberisq; ac familiæ, cui invidiam & multorum simultates relinquit, securitatem præstet: nemo enim mortaliū ignoto & sæpius ingrato successori tam sollicitè quam suis providet.

LXVI. Deinde habet & hoc electio incommodi, quod illi, penes quos jus eligendi est, ut plurimum magis sibi quam reipubl. reges eligant: cum enim summæ rerum præfici volunt, qui ipsis commedo & emolumento esse queat, parum solliciti, an Reipubl. æque expediat. Ipse etiam, qui eligitur, promissis & donis gratiam electorum sibi comparat, & his cum ad clavum sedet multa præter fas tribuit, ac indulget tanquam majestatis suæ authoribus, ne ingratus videatur. Et fac: demus electores viros bonos esse, nec suum commodum magis quam Reipubl. spectare, ut proinde optimum electuri videantur, sæpe tamen quæ foris sunt eos fallunt, & quadrat huc, quod apud Comicum Simo ad Sofiam ait:

*Qui scire potes aut ingenium noscere,
Dum atas, metus, magister prohibeant?*

LXVII. Scilicet multi dum privati vivunt speciem quidem magnam pietatis, justitiæ & reliquarum virtutum præ se ferunt, longe alii autem sunt, cum ad principatum perveniunt: *magistratus enim ostendit virum.* Hinc Marius apud Salustium in Iugurth. cap. 85. Scio ego, inquit, *Quirites, non iisdem artibus (eos patritios) impetrium a vobis petere, & postquam adepti sunt gerere, primo industrios, supplices, modicos esse, dehinc per ignorantiam atatem agere.* Et de Galba Tacitus lib. 1. Hist. cap. 49. §. 6. ait: *Major privato visus est, dum privatus fuit, & omnium consensu capax imperii, nisi imperasset.* Neronis etiam quinquennium nemo non deprædicat, reliquum imperii tempus

omnes execrantur, ut ita verissime Tacitus dicat: *solum Vespasianum omnium ante se principum in melius mutatum esse.* Sæpe itaque vitium virtutis specie electores fallit, ac vel propterea non conducit eligi principem.

LXII. Denique etiam hoc dilemma contra electionem maxime urgeri solet: si eligendus est Rex, eligendus est vel ex civibus, vel ex peregrinis. Si ex civibus, quilibet etiam pessimus imperium affectabit & se bene de Republ. meritum jactabit, unde obtrectatio, invidia, dissensiones & bella civilia exoriri solent. Sic mortuo Sigismundo Augusto Poloniæ Rege controversia inter optimates, qui regni spem ad se quisq; trahebant, coorta, aliter componi non potuit, quam Senatus consulto facto, quo omnibus civibus ad regnum via præcluderetur, sicut hæc a legatis Polonorum se accepisse Bodinus testatur *lib. 6. cap. 5.* Ex civibus itaque aliquem eligere res periculosa est, & invidentiæ plena.

LXIX. An ergo peregrinus eligendus erit? hoc vero cum contumelia civium, & libertatis publicæ periculo conjunctum est, quod Tacitus *lib. 2. Annal. 6. 2. §. 3. 5.* de legatis Parthorum Roma sibi regem petentibus docet: *Mox, inquit, subit pudor, degeneravisse Parthos petitum alio ex orbe regem, hostium artibus infectum.* Et paulo post: *Accendebat dedignantem & ipse Rex diversus a majorum institutis, raro venatus, segni equorum cura — fastu erga patriam apulas &c.*

LXX. Nec ad rem si is qui eligitur jam tum alibi regnet, timendum enim ne vel ex duobus regnis unum faciat, siquidem ab imperii sui finibus non procul absit, vel si procul absit, id quod nuper adeo accepit, minori cura, aut per legatos administret. Legatorum vero imperia subditi non facile & æquo animo ferent. Neque tamen

tamen vero simile est, quod Princeps alienum regnum curare malit, quam suæ gentis in quo ipse natus est. Itaque sive peregrinus sive civis eligatur res periculo non caret. Quare successio tutior esse videtur, quam insuper & gentium consuetudo, & Deus ipse ut apparet, probat, qui continuandum in filiis imperium bonis tanquam magnum præmium pollicetur. Deut. 17. v. ult.

LXXI. Verum enim vero non contemnenda ab altera quoque parte argumenta sunt, quæ pro electione in medium afferuntur. Sunt autem hæc primo: in regno hæreditario regna sæpe sine liberis & successoribus mori, & hinc infinitas oriri turbas, vel nonnunquam post se pueros relinquere, qui præ ætate sceptri incapaces sint. Puerorum autem imperia ipsa sacra scriptura detestatur, & propterea tales non hostibus tantum, sed ipsi subditis contemptui sunt. Neque est quod tutores pueris dare velint, cum metnendum sit, ne illi vel suam magis quam pupillorum rem curent, vel totum ad se imperium rapiant. Testatur hoc Cassandri scelus, qui regni administratione in se collata, filios Alexandri, quibus tutor datus erat, interfecit, & regnum ipse invasit. Iustin. lib. 19. cap. 2.

LXXII. Deinde non tantum pueros ætate successio obtrudit, sed etiam qui ingenio adhuc pueri sunt, qui que vix sibi nedum regno prospicere possunt, imo interdum ob malitiam nolunt, sed voluptatibus tantum & libidinibus serviunt. Neque enim semper

Fortes creantur fortibus & bonis.

sed sæpe parentum virtus in liberis aut degenerat aut senescit, ut non raro verum sit illud apud Græcos olim iactatum: Heroum filii noxæ. Exempla ubique obviam sunt. Et quomodo bonus successor aut majoribus similis

sperari potest, cum principum liberi plerumque inter delicias & adulationes educuntur, omnis generis voluptatibus frangantur, & ipsi patres vix animum ad rectam filiorum institutionem appellare possint, si suo officio satis recte fungi & reipubl. prospicere velint. His adde, quod Principum ingenia propter innatam animi insolentiam raro rectam educationem admittant: nam indignum sua origine ducunt, si inferiorum hominum disciplinæ submittantur, quod Herculis factum testatur, qui Lino præceptori tabulam in caput impegit.

LXXIII. Neque tamen bene imperare quis potest, nisi qui paruerit, inquit Cic. 3. de leg. Et qui nescit, quomodo erga Principem affecti sint subditi, vix sciet, quomodo Princeps erga subditos se gerere debeat. Hinc Plinius ad Trajanum in panegyri. *Quam utile est, inquit, ad usum secundorum per adversa venisse: vixisti nobiscum, periclitatus es, timuisti, scis & expertus es, quantopere malos Principes detestentur etiam qui malos faciunt, meministi, quem optare, qua si queri solitus.*

LXXIV. Electio itaq; successioni præferenda esse videtur, tum quod dignissimum præficiat imperio, & talem, qui ita alios regat, ut ipse olim regi voluerit, tam quod ea omnibus calcar ad virtutem adspirandi addat, ubi enim hæc viget, nulli virtute prædito via ad imperium præcluditur.

LXXV. Et hæc præcipua utriusq; partis argumenta sunt, nam alias multo plura coacervari solent. Quæ cum utrinque satis firma & evincentia sint, neutri parti temere ad stipulandum videtur. Interim hoc dicimus: quod diuturnus in aliqua republ. usus firmaverit, id omnino retinendum esse; & sive successio sive electio alicubi obtineat, a neutra temere discedendum: omnis enim

enim mutatio periculosa est. Vnde & Bodinus *lib. 6. c. 5.* recte eos reprehendit, qui aut popularibus concionibus aut publicis disputationibus regna, quæ a stirpe longissime deducuntur, ad suffragia populi traducenda esse persuadere conantur. Lysander etiam male apud Plut. *in vita ejus* audit, quod Lacedæmoniorum regum consuetudinem immutare voluerit. Scilicet ea est natura rerum humanarum, ut nulli omni ex parte satis sit cautum. Interdum itaq; successio interdum electio nocet. Fortassis tamen rem ita quis recte definierit: Populo feroci ac novitatis cupido prodest successio: prudenti vero & pacato commodior electio est. Item ad *παραδοσια* tuendam successio, ad regnum legitimum electio prævalet. Hæc de prima quæstione.

LXXVI. Altera sit: An primogenitus in regno, ubi successio valet, succedere debeat, reliquis fratribus: successione regni & principatus exclusis, nec ne? Vbi iniquum esse videtur, pari jure non haberi illos, qui ab eisdem parentibus procreati sunt. Deinde omnis occasio præcidenda est, quæ fratrum odia & dissensiones excitare potest, quod omnium gravissimæ eorum inimicitia sint, ut Aristoteles *lib. 8. Eth.* docet, & imperiis perniciosissima. Quando autem uni plus tribuitur, quam alteri, non facile eæ caveri possunt. Itaque primogenitus cæteris anteferendus non est.

LXXVII. Verum etsi interdum satius fuerit, primogenitum a regno excludi: si quid tamen in genere licet definiri, huic potius reipubl. summa est credenda: cum, quoniam ætate, ita ingenio potior plerumque est, tum id nisi fiat, in incerto est successio, & obnoxia certaminibus. Quare etiam pro primogenito ipsum gentium jus pugnat. Hinc Artamenes ap. Iustinum *lib. 2. c. 10. §. 3.*
maxi

maximus natu ætatis privilegio regnum sibi vendicat, quod id jus, & ordo nascendi, & natura ipsa gentibus dederit. Et Perseus cum in fratrem Demetrium diceret: *Regnare utiq; vis, inquit, obstat gentium jus, obstat antiquus Macedonia mos, hinc transcendere nisi per meum sanguinem non potes.* Livius *lib. 40. c. 8.* & Herodotus *lib. 7.* *Mos, inquit, omnium populorum est, ut natu maximus imperium habeat.*

LXXIX. Et hujus rei quidem adeo observantes nonnullos fuisse accepimus, ut etiam, exclusis secundo genitis qui aptiores tamen imperio erant, primogenitos plane ineptos ad regnum admoverint. Exemplum hoc Bodinus *lib. 6. de Rep. cap. 5.* de Pannoniarum senatu & populo narrat. Cum enim Ladislaus Almu fratris filium juniorem adoptasset, repudiato Calomanno tota corporis statura deformi, balbo, lusco, claudo, gibbofo, sed natu majori, populus mortuo Ladislao monstrum illud ad imperium accersere, quam junioris imperia ferre maluit. Quod tamen nos minime censemus approbandum. Potius enim tum fuerit rem aut paterno arbitrio aut populari committere lege lata. Quomodo cernere est olim Davidis regis in arbitrio fuisse positum Salomonem aliis natu majoribus fratribus anteferre.

LXXIX. Quod vero æqualitas inter fratres servanda sit, id sine dubio de privata hereditate intelligendum est, nam in regnis longe alia ratio est: quod si enim regna in tot partes dividantur, quot numero filii sunt, & rursus pro multitudine nepotum, pronepotumq; distrahantur, ad nihilum tandem reciderent. Vnde Dionysii milites apud Iustinum *lib. 21. c. 1. §. 2.* in extincti regis locum maximum natu ex filiis suffecere, & naturæ jus secuti, & quod firmius futurum esse regnum, si penes unum remansisset, quam si portionibus inter plures filios divide-

divideretur, arbitrabantur. Nimirum administratio omnis civilis, omnisque respublica populi salutem respicit. Hinc justum est omne, quod pro illa salute facit : injustum, quod illi officit. Divisio autem illa imperiorum plerumque robur omne illis detrahit : ideoque non toleranda. Privatæ vero aliæ res sunt propter utilitatem possidentis. Neq; refert ut plurimū, dividatur in plures, an ab uno possideatur. Quædā tamen rectius ab uno possideri, quam a multis, est certum.

LXXX. Interim ut concordia inter fratres conservetur & odia comprimantur, tutissimum esse statuunt Politici, ut tantum minoribus concedatur, unde honeste vitam tolerent, cujusmodi sunt certi redditus annui, aut regni aliqua portio, quam tamen non regio sed privato titulo possideant. Ita Iosaphat filiis suis natu minoribus multa munera auri & argenti dedit, etiam civitates munitas in Iehuda, regnum autem Ioramo, qui erat primogenitus, tradidit, 2. Paralip. cap. 21. vers. 5. Et Artaxerxe majori natu Rege creato Cyrus frater ejus Lydiam & satrapias maritimas accepit, ut Plut. in Artax. testatur.

LXXXI. Et hoc quidem modo optime reliquis liberis prospicitur: absit enim, ut eorum consilia sequamur, qui, qualia apud Geometras sunt, quæ illi sibi concedi jure suo poscunt, & postulata appellant, tale postulatum commune Regibus esse ajunt, & quasi concessum, ut fratres necare securitatis causa ipsis liceat. Plut. in Demetr. estque hæc Turcicorum Imperatorum præcipue crudelitas, qui fratres omnes post se genitos occidunt. Videatur etiam Justin. lib. 8. cap. 3. lib. 21. cap. 1.

LXXXII. Nec multo melius sentiunt, qui liberos Regum omnes, præter eum, qui regnaturus est, perpetuæ custodiæ includunt, quod Præto Iohannes, rex Abyssinorum, instituisse dicitur, ut testatur Arnisæus Polit. cap. 9. Præterquam enim, quod iniquissimum hoc sit, non possunt non

E

inde

inde turbæ & conspirationes oriri: cum ii, qui se certo perituros sciunt, omnia audeant, dummodo non inulti moriantur: nam ex desperatione crescit audacia, & cum spei nihil est, sumit arma formido, inquit Veget. lib. 3. de re milit. cap. 12. Regi itaque præcipue insidiæ struuntur, inque ejus necem conspirant, scientes, eo superstite se salvos aut tutos esse non posse, adeoque melius esse credunt prævenire quam præveniri, quo proverbio Selymus fratricidium excusare solitus fuit. Arnif. c. 9. Polit. Et tantum de hac quæstione.

LXXXIII. Ultimo loco eam reservavimus, liceatne invasorem imperii vi dejicere aut etiam occidere? Multi certe id olim, sive ut patriam in libertatem vindicarent, sive quod contumelia a Tyrannis affecti essent, sive ut ipsi denique sibi imperium pararent, aggressi sunt, imo propterea magno honore a populis affecti. Ita Achæi & Sicyonii sacrificium in honorem Arati quotannis celebrabant eo die, quo urbem tyrannide liberaverat. Plut. in Arat. Et Cicero pro Milone, *Græci homines, inquit, Deorum honores tribuunt iis viris, qui tyrannos necaverunt, quæ ego vidi Athenis? quæ aliis in urbibus Græciæ? quæ res divinas talibus institutas viris? quæ carmina? quos cantus? prope ad immortalitatem & religionem & memoriam consecrantur.* Scilicet hoc est, quod Senec. Herc. fur.

— *Victima haud ulla amplior.*

Potest magisque optima mactari Iovi,

Quam Rex iniquus. —

LXXXIV. Verum reclamat Tacitus lib. 4. hist. c. 8. §. 3. *Bonos Imperatores voto expetendos, qualescunque tolerandos esse dicens. Et eod. libro c. 74. Cerialis Treveros ac Lingones ita alloquitur: Quomodo sterilitatem aut nimios imbres & cætera natura mala; ita luxum & avaritiam dominantium tolerate. Vitia erunt, donec homines: sed neque hæc continua, & meliorum interventu pensantur.* Pertinet huc Aristophanis illud, quod citat Hugo Grot. l. 1. de I. B. & P. c. 4. *Leonem in civitate non alendum, si alitus sit, ferendum esse.*

LXXXV.

LXXXV. Tantum autem abest, ut sacræ literæ e medio tolli tyrannos quosvis velint, ut etiam pro salute & vita Nabuchodonosoris, qui tamen nulli sceleribus secundus erat, filiique ejus Balthazaris salute & vita orare Israelitas jubeant Baruch *cap. 1. vers. 11.* Imo ipse Christus tributum solvi Tiberio jubet, *Math. 21. v. 20.* Et Paulus improbis quoque Magistratibus obediendum esse dicit, quales ejus tempore Caligula, Claudius, & Nero erant.

LXXXVI. Huc accedit, quod tyrannis vel interfectis vel violatis periculosi plerumque & cruenti motus oriuntur. Fieri etiam potest, ut is, qui jus habet majestatis, invadentem in possessione relinqui malit, quam novis motibus & machinationibus occasionem dare, sicut Hugo Grotius loco jam citato differit, cum plerumque validam in populo factionem aut externos etiam amicos habeant. Unde recte Favonius apud Plut. *in Brut. pejus deteriusque tyrannide bellum civile* ait, & Quintus apud Livium *lib. 34. cap. 48. satius fuisse* dicit, *Tyrannum Nabidem Lacedamone relinqui, cum opprimi non posset, quam ruina gravissima civitatis in ipsa vindicta libertatis peritura.* Hinc Cicero quoque sub Tyranno esse malebat, quam optima spe dimicare, *lib. 2. ep. ad Attic. 14.* & thesin hanc politicam varie disputare se dicebat *lib. 9. ad Att. ep. 3.* quam Græce ibi proponit: *An tyrannidis destructio tentanda sit, si civitas propter id de summa rerum periculum subitura sit.* Quid quod Tyrannicidæ plerumque poenas facinoris sui luerint: ut id de Cæsaris percussoribus notum est, quorum nemo vel triennio supervixit, vel sua morte defunctus est, sed alius naufragio, alius prælio periit. Idem aliis accidit, quorum longum catalogum in *notis polit. ad Tacit. 1.* Forstnerus recenset.

LXXXVII. Hæc argumenta ostendere videntur, non licere invadere Tyrannum. Verum nos cum Hugone Grotio *l. 1. c. 4. §. 16. 17. 18. de I. B. & P.* eum tolli jure posse dicimus,

mus, si quidem bello injusto imperium rapuerit, neque paxio ulla secuta sit, aut fides illi data, sed sola vi retineatur potestas: ita enim belli jus manet, & proinde in eum, quod in hostem licet, qui a quovis etiam privato occidi potest, idque loco illo Tertulliani confirmat: *In reos majestatis & publicos hostes omnis homo miles est.* Idem cum Plutarcho *lib. de fato ad Pison.* Si ante invasionem aut occupatam tyrannidem lex publica exstiterit, qua unicuique potestatem faciat occidendi eum, qui pravasus satellitium sibi circumdederit, arcem invaserit, civem indemnatum necarit, &c. quales leges extabant in Gracia civitatibus, jure eum interfici posse, qui leges istas transgressus sit.

LXXXIIX. Idem Grotius Tyranni cædem permittit, si diserta authoritas accedat ejus, qui jus imperandi habet, sive is rex sit, sive senatus, sive populus, quibus etiam regionum puerorum tutores annumerandi sunt, qualis Ioaso fuit Iojada, cum Athaliam regno depelleret. 2. *Paralip. cap. 23.*

LXXXIX. Extra hos vero casus nulli privato vi deicere aut interficere tyrannum permittit. Et sane si reipublicæ interfit tolerare tyrannum, quod ita tolli nequeat nisi cum reipublicæ internecone; etiam illi, quem penes est majestas, tyrannum invadere nefas est. Multo minus, si civitas jam tacite consentiat quasi in tyranni imperium, unus aut alter contra debet niti. Certe, qui injussu vel populi vel senatus vel alterius, penes quem *sed nō est*, tyrannidi resistit cum præsentis reipublicæ periculo, is non minus peccat, quam si quis alius publicam perturbet tranquillitatem. Neque est, quod factum Ehad in Eglonem ex *lib. Jud. cap. 3. vers. 25.* quis objiciat, cum iste tanquam vindex & servator a Deo mandato speciali suscitatus sit. Et hæc etiam de proposita quæstione ex mente Hugonis Grotii apponere visum fuit. Quæ autem præterea circa hanc materiam a Politicis afferri solent, de iis in præsentia solliciti non sumus.

F I N I S.

mus, si quidem bello injusto imperium rapuerit, neq; paxio
ulla secuta sit, aut fides illi data, sed sola vi retineatur pote-
stas: ita enim belli jus manet, & proinde in eum, quod in
hostem licet, qui a quovis etiam privato occidi potest, idque
loco illo Tertulliani confirmat: *In reos majestatis & publicos
hostes omnis homo miles est.* Idem cum Plutarcho *lib. de fato ad
Pison.* Si ante invasionem aut occupatam tyrannidem lex publica
exstiterit, qua unicuique potestatem faciat occidendi eum, qui pra-
vatus satellitium sibi circumdederit, arcem invaserit, civem inde-
mmatum necarit, &c. quales leges extabant in Gracia civitatibus,
jure eum interfici posse, qui leges istas transgressus sit.

LXXXIIX. Idem Grotius Tyranni cædem permittit, si di-
serta autoritas accedat ejus, qui jus imperandi habet, sive is
rex sit, sive senatus, sive populus, quibus etiam regionum pue-
rorum tutores annumerandi sunt, qualis Ioaso fuit Iojada, cum
Athalam regno depelleret. 2. Paralip. cap. 23.

LXXXIX. Extra hos vero casus nulli privato vi deicere aut
interficere tyrannum permittit. Et sane si reipublicæ interfit
tolerare tyrannum, quod ita tolli nequeat nisi cum reipublicæ
internecione; etiam illi, quem penes est majestas, tyrannum in-
vadere nefas est. Multo minus, si civitas jam tacite consentiat
quasi in tyranni imperium, unus aut alter contra debet niti.
Certe, qui injussu vel populi vel senatus vel alterius, penes quem
τὸ κρείον, tyrannidi resistit cum præsentī reipublicæ periculo, is
non minus peccat, quam si quis alius publicam perturbet tran-
quillitatem. Neque est, quod factum Ehud in Eglonem ex *lib.
Jud. cap. 3. vers. 25.* quis objiciat, cum iste tanquam vindex & ser-
vator a Deo mandato speciali suscitatus sit. Et hæc etiam de
proposita quæstione ex mente Hugonis Grotii apponere vi-
sum fuit. Quæ autem præterea circa hanc materiam
a Politicis afferri solent, de iis in præsentia
solliciti non sumus.

F I N I S.